

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Romania

Redacția și Administrația:
ARAD, STRADA EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENT
Pentru 1 an 300 Lei; 6 le

25 bani Posta

— : — EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A ARADULUI — : —

Nr. 1941/1940.

ANDREI

din mila lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Aradului,
Ienopolei și Hălmagiului.

*Iubitului cler și popor din această de Dumnezeu păzită eparhie har și pace dela Dumnezeu
Tatăl și dela Domnul nostru Iisus Hristos, iar dela Noi arhierescă binecuvântare.*

„Amin, amin grăesc vouă, cine ascultă cuvântul Meu și crede
în Cel ce M'a trimis pe Mine, are viață veșnică, și la judecată nu
vine, ci s'a mutat din moarte la viață”. (Cuvintele Mântuitorului.
Ioan 5 v. 24).

Hristos a înviat!

Iubiții mei fii sufletești,

Cu cât dor așteptăm în fiecare an sosirea primăverii, ca să ne bucurăm
iarăș de înnoirea vieții pe pământ. Primăvara este cu atât mai dorită cu cât iarna
a fost mai lungă și mai grea.

O măreață primăvară este în fiecare an și luminatul praznic al Invierii
Domnului, care nu strălucește numai înaintea ochilor trupești, ci străbate cu razele
ei aurii până în taințele sufletului nostru, umplându-ne de lumină și mângăere min-
tea și inima. La zarea acestei străluciri mintea ni se luminează prin cunoașterea
unor adevăruri mai înalte, iar inima ni se umple de bucurii cerești, cunoscând partea
de moștenire pe care Dumnezeu ne-a hărăzit-o prin Fiul Său, alături de El, în viața
cea veșnică. Taine ce erau ascunse pân'acum, ca: moartea și învierea, mormântul,
iadul și viața cea veșnică, toate se luminează deodată, risipindu-ne ceața de pe ochii
sufletului.

Vom căuta de astădată să lămurim, la lumina acestui praznic, înțelesul cre-
știn a cecece numim: *moarte și înviere.*

Iubiții mei fii sufletești,

Sfânta Scriptură vorbește despre două feluri de *morți* și tot despre atâtea
invieri: cea a trupului și cea a sufletului.

Omul este făcut din țărână și duh, din ceva pământesc și ceva ceresc. El
are trup muritor și suflet nemuritor. Ca atare el este părtaș unei vieți trecătoare,
precum și unei vieți veșnice. „Carnea și sângele nu pot să moștenească împărăția
lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moștenește nestricăciunea” — zice sf. apostol
Pavel¹⁾. În viața cea veșnică nu putem intra decât cu un trup nestricăcios pe care-l
vom primi la învierea cea de apoi. De aceea trebuie să desbrăcăm prin moarte acest

1) I. Cor. 15 v. 50.

trup pământesc. Moartea trupului este o urmare a păcatului, sau precum zice sf. apostol Pavel „moartea este sâmbria păcatului²⁾). Din clipa când ne naștem, păcatul, — ca o otravă sălășluită în trupul nostru cel moștenit dela Adam, — lucrează în noi moartea. Ceeace numim noi moarte nu este altceva decât despărțirea dintre trup și suflet.

Cu toate că moartea trupeză ne îngrozește, fiindcă în ea ochii noștri de carne văd sfârșitul vieții, Sfânta Scriptură nu plânge pe cei morți, fiindcă aceștia au scăpat de ispite și de prilejul de a mai păcătui. Ba moartea creștinului este numită în Sfânta Scriptură o „adormire“³⁾, fiindcă trupul cel mort, ca un grăunte semănat în ogor, așteaptă în mormânt ziua învierii.

Totașă, de câteori vine vorba de învierea trupurilor Sfânta Scriptură vorbește despre ea pe scurt, ca despre un lucru de tot firesc, spunând că „Dumnezeu nu este Dumnezeu al morților, ci al viilor, căci toți sunt vii în El“⁴⁾. Dumnezeu n'a creat pe om pentruca acesta să fie înghițit de moarte și de stricăciune, ci spre a-l face părtaș de viața cea veșnică. Nici nu este cuviincios a crede despre Dumnezeu cel Atotputernic că El n'ar fi în stare să creeze altceva decât un om care se face praf și pulbere. În sufletul nostru arde nestinsă dorința după viața cea veșnică, și Dumnezeu cel iubitor de oameni pentru aceea a trimis pe Fiul Său în lume ca Acesta să ni-o împărtășească și nouă.

Mult mai adesea decât despre moartea și învierea trupului, Sfânta Scriptură ne vorbește despre *păcat* care duce la *moartea sufletului*, — adică la despărțirea lui de către Dumnezeu, izvorul vieții, — și despre *învierea sufletului* la *credință*, adică la o viață nouă.

Am putea spune că moartea și învierea trupului sunt numai niște simboale niște preînchipuiri pentru ceace se petrece cu sufletul nostru. De câteori un suflet se depărtează de Dumnezeu și se adâncește în păcate, el moare și atunci plânge cee-rul, iar când un păcătos se pocăește atunci sufletul învie și mare bucurie se face înaintea lui Dumnezeu și a îngerilor Săi⁵⁾. Să ne gândim numai la prețul unui singur suflet nemuritor: Când Mântuitorul a fost ispitit de Satana, acesta „îi arate toate împărățiile lumii și strălucirea lor și-i zice: acestea toate ți le voi da ție, d-cazi înaintea mea și mi te închini“⁶⁾. Iată că toate bogățiile din lume adunate la, olaltă nu prețuesc cât un singur suflet omenesc.

Mult mai înfricoșată decât moartea cea trupeză este *moartea sufletului*, adâncit în păcate și robit de fărădelegi. Trupul cel mort află măcar odihnă în mormânt, dar în fața sufletului pierdut se deschide iadul. Mormântul e trecător, și el va da pe cel mort în ziua învierii, dar focul iadului este veșnic. Este deci ceva mai înfricoșat decât gândul la moarte și aceasta este icoana iadului. Nici măcar învierea cea de obște nu va fi prilej de bucurie pentru cei morți cu sufletul, fiindcă scris este: „Și vor ieși, cei ce au făcut cele bune spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele spre învierea osândeii“⁷⁾.

Să nu plângem deci pe cei morți, cari s'au mutat din această viață, ci să ne cutremurăm mai ales de soarta acelor suflete care orbesc încă în întunerecul păcatului, despărțite de Dumnezeu și lăsate pradă morții celei veșnice. Tot așa să ne gândim mai mult decât la învierea trupurilor, la învierea sufletelor, pentru a căror mântuire s'a coborât din cer pe pământ, s'a răstignit și a înviat Fiul lui Dumnezeu, și pentru a căror deșteptare însuși Dumnezeu s'gudue lumea prin atâtea suferințe, semne și încercări, spre a chema pe fiul cel rătăcit de pe calea pierzării. Mântuitorul nostru vorbind despre viața aceasta o numește „zi“ fiindcă în ea avem încă vreme de a lucra pentru mântuirea noastră, iar moartea trupeză o numește „noapte“⁸⁾ când nu mai putem face nimic pentru soarta noastră cea viitoare. Cine poate spu-

2) Rom. 6 v. 22.

3) Fapt. Ap. 7 v. 60; I. Tes. 4 v. 13.

4) Luca 20. v. 38.

5) Luca 15 v. 7.

6) Mat. 4 v. 8—9.

7) In 5 v. 29.

8) In 9 v. 4.

ne dinainte cât de lungă va fi „ziua“ lui și când îl va apuca „noaptea“? „Pentru aceea zice: deșteaptă-te căla ce dormi și te scoală din morți și te va lumina Hristos“).

Când auzim cântându-se: „Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindu-le“ să nu ne gândim numai la cei ce zac în mormânturi, ci și la mormântul din lăuntru nostru în care zace: credința noastră cea amorțită, pacea sufletului cea pierdută și bucuria inimii cea uitată, deasupra căror stă de strajă frica și spaima zilei de mâine. Oare nu încearcă Invierea Domnului să sgudue de fiecare dată și porțile mormântului nostru sufletesc, chemându-ne la viață nouă, ca odinioară pe Lazar cel înviat din morți? Pentru ce rămânem noi dar tot cei vechi și nepăsători?

Dacă despărțirea de Dumnezeu și cufundarea în păcat este moartea sufletului, atunci și pocăința și renașterea la credință este învierea lui. Invierea trupului nu este cu nimic o minune mai mare decât învierea sufletului la o viață nouă.

Inzadar am încerca să înțelegem cu mintea noastră slabă, cum poate omul cel muritor să se facă părtaș de viața cea veșnică, atunci când între Dumnezeu și om vedem ridicându-se ca un perete despărțitor mormântul și putrejiunea trupului. Numai învățătura Domnului nostru Iisus Hristos ne poate lumina. În viața cea veșnică, precum auzirăm, nu putem intra cu trupul acesta stricăcios, ci numai cu sufletul nostru cel nemuritor. Putem însă primi în noi viața cea veșnică, acum în sămbure, încă în această viață de pe pământ, fiindcă ea se altoește în noi prin credința în Iisus Hristos, care însuși este „calea, adevărul și viața“.⁹⁾ Calea spre viața cea veșnică o aflăm — precum spune însuși Mântuitorul — prin *ascultarea* cuvântului Său și prin *credința* în Cel ce L-a trimis pe El.¹⁰⁾ „Iară viața cea veșnică aceasta este, ca să Te cunoască pe Tine, singurul, adevăratul Dumnezeu, și pe Iisus Hristos, pe care L-ai trimis“.¹¹⁾ Iată dar că este și o viață mai presus de fire, care încolțește în suflet prin credința în Iisus Hristos, care crește apoi și sporește în noi prin viețuire creștină în harul lui Dumnezeu. A crede în Hristos-Domnul înseamnă a-ți lega viața și soarta de El, a-L primi pe El în tine pentru a viețui împreună; a-L face pe El luminător și povățuitor al vieții tale, înseamnă deci a i te preda cu totul Lui. „Eu sunt viața, voi sunteți mlădițele. Precum mlădița nu poate să aducă roadă dela sine, dacă nu rămâne în viață, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți întru mine“ — zice Mântuitorul.¹²⁾ Orice legătură între om și lume o desface moartea, însă legătura de viață între om și Dumnezeu, păstrată până la moarte, n'o mai desface nimica. Creștinul care s'a mutat din această viață împăcat cu Dumnezeu și cu credința întreagă în El, nu mai poate avea frică de judecata cea de apoi. El face parte din slujitorii lui Hristos și ca atare locul lui este acolo, unde este și Stăpânul său.¹³⁾ Cu drept cuvânt a putut deci spune Mântuitorul că unul ca acela „la judecată nu vine, ci s'a mutat din moarte la viață“.¹⁴⁾

Credința cea tare în Hristos-Domnul și viețuirea după legea Lui, este puntea care ne trece din această viață în viața cea veșnică. Mântuitorul exprimă tot des acest adevăr când zice: „Cel ce crede în Mine are viață veșnică“¹⁵⁾ adăugând și acestea: „Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine va fi viu, chiar dacă va muri“.¹⁶⁾

Despre osânda cea veșnică tot Mântuitorul ne spune că noi înșine ne-o pregătim. „Cel ce crede întru El nu se osândește, iară cel ce nu crede a și fost osândit, fiindcă nu a crezut întru numele celui Unuia-Născut, Fiul lui Dumnezeu“.¹⁷⁾ Necredința și lepădarea de Hristos este începutul de osândă, pe care cel necredincios și-o pregătește însuși încă aci pe pământ și care osândă i se va rosti în ziua judecății de apoi; iar începutul vieții de veci se face prin alipirea sufletului nostru de Dumnezeu, izvorul vieții.

9) Efes. 5. v. 14.

10) In 14 v. 6.

11) In 5 v. 24.

12) Ioan 17 v. 3.

13) In 15 v. 4-5.

14) In 12 v. 26.

15) In 5 v. 24.

16) In 6 v. 47.

17) In 11 v. 25.

18) In. 3 v. 18.

„Cerule și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece“¹⁹⁾ — așa ne-a făgăduit Mântuitorul nostru, și noi știm că nimic din ceea ce a făgăduit Dumnezeu nu se va clăti. Împlinirea făgăduințelor Lui se va face în veacul ce va să vină, spre care noi privim neîncetat ca spre o țintă. Până la împlinirea tuturor făgăduințelor date nouă de Dumnezeu, praznicul cel luminat al Invierii Domnului, ca o Primăvară sufletească face să tresalte de bucurie sufletele noastre nemuritoare, întărind în noi nădejtile și încrederea în făgăduințele lui Dumnezeu.

Invierea lui Hristos-Mântuitorul este o mărturie neîndoelnică despre aceea că: Dumnezeu veghează neîncetat asupra lumii; că lumea nu este cârmuită de oarba întâmplare, ci după planul Lui; că El n'a făcut pe om pentru a-l nimici în pulbere, ci l-a creiat din iubire și-l ocrotește pentru a-l ridica la Sine; că binele iese până în sfârșit totdeauna biruitor asupra răului; că nu viața aceasta trecătoare a trupului este cea adevărată, ci viața sufletului, trăită după legea lui Hristos-Domnul, potrivit voinței Tatălui ceresc, este singura care ne face moștenitori ai cerului cu viața cea veșnică.

Numai înălțându-ne pe acest pisc de munte, care este Invierea Domnului, vom fi în stare să înțelegem rostul adevărat al vieții, să ne bucurăm de ea și să ne pregătim drumul spre viața cea fără de sfârșit, care este la Dumnezeu. Intunerecul a trecut, de acum ne strălucește în față Invierea Domnului. Să lepădăm deci frica și faptele întunerecului și „ca fiii luminii să umblăm, răscumpărând vremea, căci zilele rele sunt“²⁰⁾

Iubiții mei fii sufletești,

Țara noastră trăește acum sub regimul Renașterii Naționale. În vremuri de răscruce neamul nostru a scăpat totdeauna de pieire prin o *înviere sufletească* pe care Dumnezeu ne-a trimis-o spre mântuire și care a fost în stare să aducă cele mai mari jertfe pentru apărarea noastră. Strămoșii noștri au știut să-și întărească sufletul în fața tuturor greutăților, ținând seama de cuvintele Sfintei Scripturi: „Ce va folosi omului, dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?“²¹⁾

Și azi țara noastră se află la o răscruce.

Când vorbim despre Renașterea Națională, trebuie să ne gândim la virtuțile alese cu care Dumnezeu a înzestrat neamul nostru: la credința lui cea tare în legea lui Hristos, la răbdarea tuturor încercărilor trimise de Dumnezeu, la blândeța și bunătatea lui de inimă, la iubirea fără de pereche pentru glia strămoșească, la ascultarea și supunerea față de cârmuire și la împlinirea tuturor datoriilor față de Dumnezeu, Rege și Țară. Aceste virtuți avem să le scoatem la iveală din adâncul nostru, ca pe tot atâtea arme sufletești, cu care vom birui greutățile ce ni se ridică în cale. Să lucrăm cu toții la învierea sufletească a țării, începând fiecare a ne renaște sufletește la o credință tare, întâiu în sufletul nostru, în familia și cercul nostru, așezând pe Hristos cel Inviat, ca piatra cea din capul unghiului, în edificiul țării, iar legea Lui ca temelie a vieții obștești. Lucrând așa vom face din patria noastră scumpă un colț al împărăției lui Dumnezeu, de care se vor sfărma toate puterile vrăjmașe.

Suferințele niciodată să nu ne sdruncine, căci Invierea vine totdeauna după Golgotha. Dumnezeu, Cel iubitor de oameni, preface lacrimile de încercare în lacrimi de bucurie și sălășluește mângăerea în inimile curățite prin durere și întristare.

Hristos Cel Inviat nu mai moare în veci, ci stă biruitor deadreapta Tatălui întru mărire. Cine pune sub oblăduirea Lui viața sa, a neamului și a țării, acela le închină veșniciei.

Către El se înalță astăzi rugăciunea Noastră, cerându-I să ocrotească pe Majestatea Sa Înțeleptul nostru Rege Carol II, țara și poporul nostru dreptcredin-

19) Mat. 24 v. 35.

20) Efez. 5 v. 8, 16.

21) Mat. 16 v. 26.

cios, precum și viața voastră, de toată reaua întâmplare. Lumina minunatei Lui Învieri să strălucească deapănarea deasupra patriei noastre, deșteptând sufletele la urmarea dumnezeieștii Lui Evanghelii și învăluind-o în suflarea vieții celei veșnice.

„Cel ce a înviat din morți, Hristos, adevăratul Dumnezeu nostru, pentru rugăciunile Preacuratei Maicei Sale și ale tuturor sfinților, să ne miluiască și să ne mântuiască pre noi ca un bun și de oameni iubitor”,

Dat în reședința Noastră din Arad, la praznicul Învierii Domnului din anul mântuirii 1940.

Al vostru iubitor părinte sufletesc:

† ANDREI

Episcop.

Mărturii profane despre Domnul Iisus Hristos

Se știe precis, că un mit se construiește totdeauna în jurul unei persoane din timp îndepărtat, învăluit în ceață. Numai când o distanță de timp apreciabilă șterge conturile reale ale acelei persoane, se creează în jurul ei legende și se naște mitul.

N'au lipsit oameni — numiți impropriu raționaliști, cari voiau, sau mai voiesc încă, să facă din Iisus Hristos o persoană legendară, care nici măcar n'a existat vreodată, iar din creștinism un mit bazat pe o eroare profundă, la care a colaborat atâta lume fără, să-și dea seama de irealitatea lui Iisus și de mitologia creată în jurul lui.

Oare e posibilă o operă uriașă fără autor — sau creștinismul fără Hristos? Rătăciții de mai sus spun și cred că da. Realitatea operei n'o pot ascunde și n'o pot nega, dar caută să facă, cel puțin din autorul ei, o persoană legendară, ce n'a existat nicicând.

Avem însă, pe lângă mărturiile biblice, și mărturii profane despre istoricitatea persoanei lui Iisus, chiar contemporane cu El, ceea ce înlătură prejudiciul despre un mit.

Iată câteva. Întâi trei epistole:

**Publius Lentulus, guvernator al Iudeei.
Cesarului Roman.**

„Am înțeles, Cesare, că ai dori să știi despre bărbatul plin de virtute cu numele de Iisus Hristos, pe care poporul îl ține de profet, iar învățăceii lui zic că este Fiul lui Dumnezeu, creatorul cerului și al pământului. În adevăr, Cesare, în fiecare zi se aud despre acest bărbat lucruri minunate; pe scurt zis: El înviază morții și vindecă bolnavii. Este de statură mijlocie, fața îi este plină de bunătate și trădează o demnitate maiestuoasă, astfel că uitându-te la el, te cuprinde, fără să vrei, simțăminte de teamă, dar și de iubire. Părul lui până la urechi are culoarea nucilor coapte, iar de acolo până la umeri este de culoare deschisă, blondă, strălucitoare. Il poartă după datina Nazarenenilor, cu cărarea la mijloc. Fruntea netedă, fața fără

încrêșturi și pete. Barba lui e de culoarea părului din cap, creată dar nu prea lungă și despărțită în mijloc. Privirea îi este serioasă și are puterea razelor soarelui. Nimeni nu-i poate privi drept în ochi. Dacă muștră, inspiră frică, dar îndată ce a muștrat, plânge. Deși e strict, el este și amical și amabil. Se zice că, nimeni nu l-a văzut râzând niciodată, adeseori însă plânge. Măinile și brațele lui sunt frumoase; întreținerea cu el este pentru toți plăcută și interesantă. Rareori îl vezi în public, dar dacă se prezintă undeva, se arată foarte modest. Are o finută foarte frumoasă și maiestuoasă. Mama lui este cea mai frumoasă femeie în aceste părți.

Dacă dorește să-l vezi, Cesare, precum mi-ai scris cândva, atunci mă înștiințează, și ei ți-l voi trimite îndată.

Deși n'a studiat niciodată, dar cu toate acestea cunoaște toate științele. Umblă desculț și fără acoperământ pe cap. Mulți răd dacă îl văd din depărtare, dar îndată ce vin în apropierea lui, tremură și totodată îl admiră. Se zice că în aceste părți nu s'a văzut niciodată un asemenea bărbat. Iudeii afirmă că n'au mai auzit o învățătură ca cea primită dela el.

Mulți zic că el este Dumnezeu, iar alții că este prietenul Lui. Iudeii aceștia răutăcioși îl supără în tot felul. Se zice că el niciodată nu este mulțumit și caută să îndestulească pe fiecare. În tot cazul stau gata, Cesare, a împlini orice poruncă referitoare la el.

Ierusalim, în ziua a șaptea, luna a unsprezecea.

**Publius Lentulus,
Guvernator al Iudeii.**

Două epistole ale lui Pilat, către împăratul Tiberiu.

I.

Pontius Pilat.

Lui Claudiu.

Sănătate!

„S'a întâmplat — și chiar eu însumi am dovedit — că Iudeii cu urmașii lor și-au atras asupra lor pedeapsa unei aspre condamnări. Fiindcă s'a promis părinților lor

că Dumnezeu le va trimite din cer pe Sfântul Său, care cu drept cuvânt se va numi Regele lor și că-l va trimite pe pământ prin o fecioară — și fiindcă Dumnezeu Evreilor l-a trimis în Iudeea pe timpul când eu eram guvernatorul ei și am văzut că el a dat vedere la orbi, a curățit leproși, a vindecat paralitici, a gonit demoni din cei ce i aveau, ba chiar a și înviat morți, a poruncit vânturilor, a umblat cu picioarele pe mare și multe alte minuni a făcut, — tot poporul Iudeilor zicea că el a fost Fiul lui Dumnezeu. Însă Iudeii prinzând ură asupra lui, puseră mâna pe el și-l aduseră înaintea mea, părându-l cu o mulțime de acuze mincinoase, ca să mă convingă că e un amăgitor și că lucrează împotriva legii. Eu am crezut că păra lor era adevărată și poruncind să-l lege, l-am dat în mâna lor, spre a face cu el ce vor voi. Ei l-au răstignit pe cruce și după aceea au pus străji ca să-i păzească mormântul. Dar pe când îl păzeau ostașii mei, el a înviat a treia zi, din morți. Însă răutatea Iudeilor se întărește așa de mult, încât dădură bani străjilor spre a-i îndupleca să zică, că ucenicii lui i-au furat trupul din mormânt. Dar cu toate că luaseră bani, ostașii nu putură să tacă și să nu spună ceea ce s'a întâmplat; căci ei mărturisiră că l-au văzut înviind și că iudeii le-au dat bani.

Drept aceea și-am scris și eu despre această întâmplare, temându-mă ca nu cumva să și facă altcineva vreo arătare, alt fel descrisă. Și nu trebuie să dai crezare minciunilor Iudeilor".

Pilat.

Lui Tiberiu.

Sănătate!

„Ți-am declarat lămurit în cea din urmă scrisoare a mea, că prin complotul poporului, Iisus Hristos a suferit în cele din urmă o tortură foarte crudă, fără voia mea, dar și fără să fi putut cuteza a mă opune la aceasta. În nici un veac nu s'a văzut, nici nu se va vedea, un om așa de pios și așa de sincer. Dar tot ce este minunat în această inversunare a poporului și în această unire a tuturor cărturarilor și bătrânilor, este că profesii lor, cum și sibilele noastre, au prezis răstignirea acestui tâlmăcitor al adevărului și semnele supranaturale ce s'au arătat, pe când era el pe cruce și cari au inspirat frica de peirea lumii, după zisa filosofilor. Ucenicii lui, în loc să dea de rușine pe învățătorul lor prin faptele și prin traiul lor, făcură, din contră, mult bine în numele lui. Dacă eu nu m'ași fi temut de o răscoală a poporului ce sta gata să izbucnească, poate că acest om nobil ar fi trăit încă și până acum între noi. Însă îndemnat mai mult de credința Măriei Tale decât de voința mea, nu m'am opus din toate puterile mele, spre a opri, ca sângele celui drept, curat de orice acuză, să nu se dea și să nu se verse pentru sașiul crudei răutăți a oamenilor".

Sănătate!

In patru din nonele lui Aprilie, adică întâiu".

E adevărat, că niciuna din epistolele de mai sus nu prezintă toate garanțiile unei stricte autenticități. Au

Sărbătoarea sărbătorilor

Acum toate s'au umplut de lumină și cerul și pământul și cele dedesubt; deci să sărbeze toată făptura învierea lui Hristos intru care s'a întărit.

Canonul Paștilor.

Iisus Hristos, Domnul lumii și Mântuitorul oamenilor își încununază răstignirea prin înviere. Această înviere măreață este sărbătorită de întreaga creștinătate de mai bine

fost — și pot fi — puse la indoială. Dar dăm mai jos alte mărturii ca i nu pot fi indoelnice pentru niciun om cult și întreg la minte.

1. Istoriograful Iosif Flaviu, care era iudeu și care era în câtva și contimporan cu Mântuitorul, scrie despre el următoarele:

„In acel timp trăia Iisus, om învățat, dacă poate fi numit om, căci el făcea fapte extraordinare; era învățator al oamenilor, cari cu bucurie ascultau adevărul. Avea mulți învățăcei cari îl urmau, atât dintre Iudei, cât și dintre elini. Acesta era Hristos. După ce Pilat a lăsat să fie crucificat, aceasta n'a împiedecat ca ucenicii lui să l iubească și mai departe. El li se arată viu, la trei zile după moarte, după cum sfinții profeți preziseră și acest fapt ca și multe altele minunate. Încă și azi dăinuiește acest popor al creștinilor, numit așa, după el".

2. Tacit, vorbind despre arderea Romei din a. 64 d. Hr. mărturisește, că Nero, care însuși pusese la cale această ardere, aruncă vina pe creștini, spre a evita o răscoală. Și continuă: „Numele acestora își avea obârșia dela Hristos, care pe timpul domniei lui Tiberiu a fost condamnat la moarte, de guvernatorul Pontius Pilat".

3. Pliniu, guvernator al Bitiniei, la 70 de ani după moartea și invierea Domnului, transmite împăratului Traian care îi era bun prieten, rezultatul cercetărilor sale asupra creștinilor, în felul următor: „Pretutendeni în jur s'a răspândit această rătăcire, în orase, sate și la țară; templele zeilor noștri s'au golit și de multă vreme în ele nu s'au mai adus jertfe... Am lăsat să fie prinse câteva fețe cari sunt numite slujitoare, însă n'am găsit altceva la ele, decât o rătăcire peste măsură de stricată... Ei (creștinii) se întrunesc disdedimineață pentru a cânta imne lui Hristos, Dumnezeuul lor".

Dovezile, cel puțin acestea trei din urmă, datează dintr'un timp atât de apropiat de viața de pe pământ a Mântuitorului, încât pot dovedi și celui mai cerbicos contrar, că persoana lui Iisus Hristos nu e născută din legende și mit, ci e o realitate istorică. Fără Hristos nu-i cu puțință nici opera lui, creștinismul, care a avut puterea să schimbe fața lumii și care e atât de legat de Dumnezeescul lui Intemeetor, încât numai cu El împreună cade, sau se înalță.

Luminatul praznic al Paștilor să ne lege inima și mai mult de El.

Prof. Dr. P. D.

de unamie nouă sute de ori și va continua să fie prăznuită, în fiecare an, până la Parusie, cu căldură, de milioane și milioane de suflete.

Învierea Domnului este cununa sărbătorilor, este po-doaba creștinismului și mântuirea neamului omenesc. Intreagă iconomia divină, pentru mântuirea omului, e cuprinsă — pe scurt — în dumnezeiasca slujbă din sfânta zi a învierii. Toate cântările din sfânta și luminata zi de Paști nu sunt altceva decât explozii de bucurie, care țâsnesc din piepturile de pe care au căzut lanțurile grele ale robiei păcatului, lanțurile lui Veliar.

Învierea Domnului este prilejul unic de bucurie universală, când natura necuvântătoare se veseleşte împreună cu creatura cea mai aleasă a lui Dumnezeu: omul; când „toate s'au umplut de lumină și cerul și pământul și cele dedesubt”; când „Hristos de bunăvoie, pentru toți, s'a jertfit”; când „Hristos a ieșit din mormânt ca un mire”, după ce mai întâi s'a pogorit „în cele mai de jos ale pământului și a sfărâmat încuietorile cele veșnice”, mântuind, prin învierea Sa, neamul omenesc.

Învierea Domnului este cel mai minunat prilej de înfrățire a oamenilor. Niciodată și niciunde oamenii nu se simt mai aproape nici de alții ca în ziua învierii în biserică Mântuitorului. „La părat și proletar” sunt atunci noțiuni care fuzionând dau armoniosul cuvânt: „frate”! Niciodată nu se văd mai aproape sufletele de înalțimile Cerului, ca atunci, când „transfiguranți de mărețul act al învierii, oamenii, din clase sociale deosebite, uită tot „pentru înviere” și îmbrățișându-se se numesc unii pe alții „frați”, pentru ca apoi să intoneze împreună minunatul tropar: „Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcând și celor din mormânturi viață daruindu-le”.

Învierea Domnului este raiul pe pământ! Este ordinea și iubirea ce stăpânesc sufletele tuturor creștinilor.

Care zi din an se învrednicește de tablouri mai emoționante, decât această sfântă zi? Care sărbătoare din an este mai plină de bucurie? Care sărbătoare vede pe bunic apropiindu-se de nepot, pe tată de copil, pe mamă de fiică, pe frate de soră, pe copil de copil, pe oameni de oameni, cu fețele luminoase, totți fără deosebire, ciocnind ouă roșii și zicând unul: „Hristos a înviat!” iar altul răspunzând: „Adevărat că înviat!” Nicio sărbătoare nu e lipsită mai mult de preocuparea de cele pământești ca această sfântă zi! Figurile crispate de grijiile lumești au disărut, fețele luminoase de bucurie le au luat locul.

Învierea Domnului pentru Român este tot ce poate fi mai frumos; este culmea vieții fericite aici pe pământ, este deplină bucurie împărtășită cu natura înviată și ea, plină de nădejdea de mai bine. Savoarea acestei excepționale sărbători, — în ambianța de poezie a mediului pitoresc de care se simte atașat sufletește până în cele mai adânci taine ale inimii, — procură Românului sentimentul plăcut de apropiere nemijlocită de Dumnezeu. Când la măreția solemnă a sărbătorii învierii se mai adaugă și seninătatea caldă a zilei de primăvară însoțită, raiul de aci este de o măreție de nedescris!

Învierea Domnului este aureola sărbătorilor, este „a praznicilor praznic și sărbătoare este sărbătorilor”.

Învierea Domnului este: BUCURIE și IUBIRE!

Învierea Domnului este ziua în care se desăvârșește sfințirea universului. Este ziua în care omul ia contact cu cerul.

Învierea Domnului este ziua în care popoarele se luminează, ziua în care „de pe pământ la ceriu, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi”.

Învierea Domnului e ziua în care suntem chemați „să ne curățim simțirile” și „să ne luminăm cu prăznuirea și unii pe alții să ne îmbrățișăm, să zicem „fraților” și celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru înviere și așa să strigăm: Hristos a înviat din morți cu moartea pre moarte călcând și celor din mormânturi viață daruindu-le”. „O pastile mari și prea sfințite Hristoase; o, înțelepciunea și Cuvântul și puterea lui Dumnezeu, dă-ne nouă cu adevărat să ne împărtășim cu Tine în neînserata zi a împărăției Tale” — Amin!

Florian Coraș
student teolog

Ziua Învierii

„Învierea ta Hristoase, Mântuitorule, îngerii o laudă în ceruri”...

Sărbătoarea de astăzi nu este o sărbătoare numai pentru acest pământ, ci și pentru cer. Nu numai noi pământeni preamărim pe Hristos cel înviat, ci și sfinții îngeri, care acolo în cer cântă biruința lui Iisus asupra morții: „Învierea ta Hristoase, Mântuitorule, îngerii o laudă în ceruri”...

Și de ce se bucură îngerii? Pentru ei Iisus Hristos a venit aici pe pământ? Pentru ei a suferit, a murit și a înviat? Atunci de ce îngerii cântă învierea Lui? Pentru că ei sunt servitorii lui Hristos, servitorii cei buni și devotați. Cel rău nu cântă astăzi. Pentru el orice bucurie sufletească a altuia e de nesuferit; pentru el e o tortură fericirea altuia. Așa e însușirea celor răi.

Îngerii totdeauna se bucură, dacă văd cum alții gustă fericirea. Ei triumfă, când noi ne învrednicim să câștigăm har înaintea lui Dumnezeu, ca și când ei sunt principalii părtași ai acestui dar. De aceea îngerii se bucură și preamăresc pe Hristos împreună cu noi.

Dar noi ce facem? Cel bun la suflet și curat la inimă astăzi se bucură din tot sufletul, e fericit din toată inima, iar cel cu sufletul întinat și cu inima rea astăzi n'are bucurie, n'are mulțumire.

Legea e una și pentru cer ca și pentru pământ: cel rău, cel stăpânit de patimi nu se bucură astăzi. Bucuria de azi este bucuria celor buni. Și într'adevăr, cum poate să se bucure acela, a cărui inimă este plină de răutate, a cărui suflet e stăpânit de păcate?

Astfel de oameni nu sunt capabili să guste din triumful biruinței lui Hristos, ei nu sunt în stare să simtă bucuria de astăzi. Pentru ei e tot atât, că a înviat Iisus sau că ar fi rămas în mormânt. Ei și dacă serbează ziua de astăzi, o serbează în trândăvie sufletească, în libertatea slă-

Invierea lui Hristos și necredincioșii

Lumea creștină sărbătorește, cu o însuflețită bucurie, învierea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Minune neînțeleasă de mintea necredinciosului, întunecată de scepticismul și negativismul cugetătorilor ce o trec prin prisma raționalismului și subiectivismului maladiv.

biciunilor lor. Cum în apa tulbure nu se reflectează nici cele mai apropiate obiecte, așa nici în sufletele stăpânite de păcate, nu se reflectează bucuria învierii Mântuitorului nostru. Priviți pe cel cu sufletul negru și veți vedea cum de fără voie va manifesta bucuria sa de astăzi și cu ce silă va răspunde la salutul vostru de sărbătoare. Și de ce? Pentru că el nu trăește bucuria de astăzi, pentru că sufletul lui e strein de bucuria cerească.

O, ce bine ar fi astăzi pe pământ, dacă n'ar fi între noi acești îngâmfăți, vicleni, invidioși, lacomi și chiar feroși? Cu ce bucurie ne-am apropia astăzi unul de altul? Iată, tu din tot sufletul vrei să-ți împarți cu el bucuria, să-l faci părtaș dragostei tale pentru Cel Inviat, iar el ca piatra nesimțitoare, ca ghița rece, nu vede, nu aude.

Și totuși nu se cuvine că cântim. Pentru că nu suntem în cer, ci pe pământ, unde bucuria noastră nu poate fi desăvârșită. Cine dintre noi e cu desăvârșire curat la inimă? Nimeni. Cu toți suntem păcătoși. Dar după cum îngerii cei răi nu împiedică pe cei buni să se bucure, așa nici pe noi, oamenii cei răi n'ar putea să ne lipsească de bucurie, dacă noi înșine n'am simți vinovăția păcatului.

Deci zadarnic e murmurul nostru contra aproapei. E mai de folos să ne curățim sufletul nostru de toate cele stricătioase; să ne eliberăm inima noastră de toată răutatea.

La sărbătoarea învierii ne împodobim trupul cu hainele cele mai frumoase. Așa se și cuvine.

În ziua aceasta Biserica e ca o împărăteasă, cu frumsețea și podoaba ei scilpitoare. Totul în jurul ei e smirnă și tămâie. Noi suntem copiii ei și n'ar fi oare o rușine să stăm astăzi cu haina noastră trupească și sufletească, ca cea de toate zilele?

Grija pentru înfrumșetarea noastră exterioară se cuvine însoțită de grija și mai mare, pentru împodobirea sufletului. Schimbând haina trupului să schimbăm și cea a sufletului. Căci haina ori cât de albă ar fi, ea nu poate să ascundă sufletul negru; răutatea inimii n'o acopere tot aurul pământului. Afară de aceasta, împodobirea trupului cere multe osteneli și timp, iar înfrumșetarea sufletului este așa de ușoară și se poate face în scurtă vreme. Numai să strigăm bunului Dumnezeu și El ne dă o inimă nouă; o lacrimă a căinței ne face sufletul alb ca zăpada.

Cine își păstrează curățenia inimii și își spală sufletul în lacrimile căinței, simte bucuria învierii și înalță în aceasta zi luminată un imn desăvârșit Celui Inviat.

Pr. A. Cuznețov

Se bucură îngerii, se bucură dreptii, se bucură cerul și pământul în ziua aceasta în care Fiul lui Dumnezeu biruind moartea și iadul ne-a deschis larg porțile împărăției cerurilor și ne-a asigurat mântuirea.

Numai necredincioșii și scepticii stau reci și nesimțitori în mijlocul acestei lumi însuflețite de bucurie și răsfrâng o umbră de mâhnire asupra bucuriei noastre, când ne gândim, că și ei ar putea să se împărtășească de bucuria aceasta și să se simtă cu mult mai fericiți, dacă s'ar convinge de adevărul învierii Domnului.

În ignoranța lor masivă, privitoare la învierea Domnului, și au formulat ipoteze, în cari conclud spre o imposibilitate a acestei minuni. Dintre ipoteze, principalele sunt trei și anume: ipoteza morții părute, a înșelăciunii și a viziunii.

Ipoteza morții părute susține, alogic, că Hristos n'a murit în realitate, ci a căzut numai în leșin. În consecință, învierea n'ar fi decât trezirea din acest leșin, iar împunsătura cu sulița în coastă, răceala mormântului de piatră, n'au avut decât un efect prielnic trezirii. Neverosimilitatea acestei ipoteze e evidentă, intru cât toate relatările Sf. Evanghelii dovedesc cu prășosință moartea faptică a Mântuitorului. Toate prezicerile Mântuitorului refer toare la prinderea, judecarea, răstignirea, moartea și învierea Lui, s'au implinit fără nicio abatere. Dacă Hristos n'ar fi avut să moară în adevăr, prezicerea învierii Sale celei de a treia zi, n'ar fi avut nici un rost. Apoi faptele indiscutabile, relatate de Sf. Evanghelii, sunt mărturie unanimă, că Iisus fiind răstignit și-a dat duhul pe cruce; că soldații nu l-au sfărâmat fluerile picioarelor ca celorlalți din crucificați, din cauză că Mântuitorul murise. Consimțământul dat lui Iosif și Nicodim de a l'înormânta încă constituie o dovadă a morții lui Hristos. Dar să ne gândim, că înainte de răstignire Hristos a fost chinuit, palmuit, scuipat. A fost bătut cu biciul, l'a pus pe cap cunună de spini, fapte ce au stors ultima vlagă din El. Sângele curgea șiroaie iar în drum spre Golgotha, dulcele nostru Mântuitor, cade sub povara crucii. Suferințele acestea groaznice, chiar dacă n'ar fi fost răstignit, erau suficiente să-l producă moartea. Inșiși fariseii, nu cutează a pune la îndoială realitatea morții Domnului și să bănuiască, că El s'ar fi putut deștepta din păruta Sa moarte, ci cu toți cad de acord să înăbușească adevărul, plătind soldaților paznici, bani, ca să spună că au adormit și ucenicii L'au furat în acest timp. Un fanatic anticreștin, dar care admite cu fermă convingere că Hristos a murit, zice: „E imposibil ca un om care ar fi ieșit pe jumătate mort din mormânt, care ar fi avut nevoie de ajutor și de indulgență, să fi putut face apostolilor impresia că El era cuceritorul morții și al mormântului, prințul vieții, impresiune care stă la baza vi toarei lor predicări. O asemenea sculare n'ar fi putut să le dea decât o senzație de milă și compătimire și nici decum nu le-ar fi schimbat intristarea în entuziasm și adorare”.

Așa dar prima ipoteză, cade.

Cea de a doua e ipoteza înșelăciunii, care susține că apostolii au furat trupul Mântuitorului Hristos. E și mai puțin verosimilă ca prima, deoarece implică o imposibilitate reală, dar și una psihologică. E o imposibilitate reală când ne gândim la somnul greu în care trebuie să fi căzut paznicii, ca apostolii să meargă nesimțiți de nimeni, să ridice peatra grea a mormântului pecetluit și să fure pe Hristos. Apoi se știe că dacă straja ar fi adormit și în acest timp apostolii ar fi furat pe Hristos, ar fi fost pedepsiți de autorități; și soldații, că au adormit și apostolii, că au comis furt cu intenția de a înșela lumea, ceea ce nu rezultă de nicăieri. Ba din contră, în loc de pedeapsă, soldații au fost plătiți, să spuie că au adormit. Și la urma urmelor, ce aveau să facă apostolii cu trupul unui mort?!

E apoi o imposibilitate psihologică, când ne gândim că apostolii, la prinderea Mântuitorului, au fugit toți înfricoșați și s'au ascuns într'o casă ale cărei uși le-au încuiat pe dinăuntru. În aceste condițiuni sufletești, de unde curajul la acești oameni să vină noaptea la mormânt, unde, bine știau, că sunt paznici și să-L fure pe Hristos? Iată dar și netemeinicitatea acestei ipoteze.

Și în fine a treia și ultima ipoteză, numită a viziunii, susține că apostolii au fost sinceri în convingerea lor că Hristos a înviat. Această înviere n'a fost însă reală, ci consecința unei viziuni. Pentru susținerea tezei lor, acești necredincioși, fac apropieri cu diferite cazuri de patologie religioasă sau pun pe seama celor ce L-au văzut pe Hristos înviat tot felul de boli de nervi și posibile și imposibile. Ori a declara pe toți cei ce L-au văzut înviat pe Hristos, robi ai iluziunii, sau ai halucinației, trebuie să fie cineva de o iremediabilă miopie logică, deoarece prin aceasta ei nimicesc cu totul ordinea lucrurilor și încearcă să prefacă o lume convinsă de acest adevăr categoric, într'un conglomerat de nevropați.

Fapte precise dovedesc învierea reală a lui Hristos:

1. Iisus se arată după înviere la o mulțime de persoane;
2. Soldații, păzitori ai mormântului, vin în oraș și incunoștințeză pe farisei că Iisus a înviat;
3. Dușmanii Mântuitorului, convinși că Hristos a înviat, plătesc soldaților să spună că nu a înviat, ci a fost furat;
4. Când apostolii în ziua de Rusalii propovăduiesc învierea Domnului, Iudeii nu se gândesc să răstoarne afirmația lor, ci caută să le interzică a mai propovădui învierea Lui;
5. Dar argumentul hotărîtor pentru învierea Domnului, sunt apostolii. Activitatea, faptele și viața lor de după înviere — și răspândirea grabnică și triumfală a creștinismului — dovedesc originea și puterea s'a dumnezească, și mai presus de toate învierea.

Iată dar că toate argumentele vin de partea susținerii credinței noastre, că Hristos a înviat din morți, biruind moartea, sfărîmând puterile iadului și deschi-

Paști adăpate...

Cuvântul „adăpat“ îl întrebuițăm în sens liturgic când sf-tul Agneț se imbibă cu vinul din Potir, prefăcut în Sânge. Se vede că această expresie specific eclesiastă a trecut și în vorbirea poporului, fiindcă am auzit-o înainte cu 21 ani din gura unui bătrân funcționar de stat, pripășit în orașul de pe câmpia maghiară, unde serveam pe atunci. Acest creștin intelectual nu se putea împăca cu felul împărțirii „paștilor“ din ziua sfântă a învierii sub forma unei șafore, cum se face pe la noi la câmpie. Dănsul îmi cerea „paști adăpate“ și pregătite cu vin roșu, așa cum învățase în copilăria satului său din munții Ardealului.

În anul 1919 i-am făcut pe plac, predispus de evenimentele de atunci, cari într'adevăr adăpaseră Paștile în sângele mucenicesc scurs din atâtea piepturi românești, între care și cele ale preoților sângiuți și martirizați din parohia Șimand.

Ne aprovizionasem deci și noi cu un ciubăraș nou-nouț și o lingură de lemn pe care le stropirăm cu aghiazmă în Joia-mare și pregătiram după vechea tradiție *paștile adăpate* și distribuite după slujba sfintei învieri sub forma acestui fel de *impărtașanie* a legii străvechi, ce se deosebea de *grițania* cu sfânta Cuminecătură:

— De paști adăpate se poate împărtași tot creștinul care a plinit vremea postului; de Grițanie, numai cel care s'a și spovedit și a primit dezlegare de păcat — așa îmi spunea un cuvios Arhimandrit, confesor al regimentului 10 Vânători, dezrobitorul orașului în care mă găseam când am gustat întâiaș dată și eu din acele paști adăpate.

Înainte cu câteva zile mi-a istorisit preotul bătrân din Caporal Alexă cum a primit împărtașania acestor paști adăpate, eroul al cărui nume îl poartă parohia sa.

Eram după vecernia întâiei zi de Paști a anului 1919 — începu părintele — când mă luă notarul comunal în trăsură să ieșim întru întimpiarea armatei române la Pâncota. Am reușit să trecem prin inelul bandelor bolșevice ce încunjurau comuna noastră Cherechiu. La Pâncota era mare veselie. Poporul ospăta dorobanții regimen-

zându-ne iarăși porțile raiului. Așa că bucuria lumii creștine, în această zi, este pedepplin justificată și nu ne rămâne decât să strigăm cu insufletire și cu toată încrederea:

Hristos a înviat!

Ioan L. Zotta
student în teol.

tului de vânători care sosiseră să ne dezrobească Podgoria. Mâncări și beuturi... veselie multă. Noi doream să vorbim cu dl comandant să primim o unitate militară, ca să fim puși la adăpost de devastările hoardelor bolșevice. Am ajuns în fața unui domn maior, care ne-a primit cu bucurie și s'a grăbit să ne satisfacă întocmai.

— Păinte, vă dăm o patrulă comandată de un gradat — îmi spuse și se adresă unui grup de gradați ce închinau dintr'o ploșcă :

— Băieți, care au băut cu un pahar de vin mai puțin, să poată comanda o patrulă? Numai decât se prezentă un caporal cu fața luminată de o veselie sufletească zicând:

— Trăiți, dom' maior, eu încă n'am luat azi, în gură nimic... nici mâncare, nici beaură.

— Așteptai doar să te împărtășești de paști? Părintele o să-ți dea. Ia cu tine șase oameni și pleci cu sfinția sa — ordonă comandantul și eu plecai cu caporalul spre trăsura, continuă cu istorisirea faptelor părintele.

Un demijon plin ne pusese cineva să avem și noi de drum. În trăsura stam eu și notarul iar în față caporalul cu arma. În urmă o căruță țărănească aducea pe ceilalți 6 soldați. Notarul umplu un pahar cu vin și imbie pe caporal:

— Să iai puteri și curaj!

— Mă ierți, nu e voie, sunt în patrulare! — răspunse caporalul plin de demnitate. Noi — continuă părintele — am beut cu notarul câteva pahare în sănătatea armatei și bravilor ei soldați.

În apropierea conacului, pe șoseaua Pâncota-Cheriu, la o cantitură a drumului ne trezim înconjurati de vreo 12 soldați roșii.

Caporalul sare de pe capră și strigă:

— Predați-vă!

Așa de aspră i-a fost provocarea, încât noi am avut vreme să ne pierdem prin lanul de săcară din apropiere, până ce bolșevicii au venit în fire și s'au năpustit pe caporal. Descărcarea unor arme a străbătut văzduhul. Căruța cu cei șase soldați soseau cu întârziere, căci caporalul a fost răpus de gloanțe inamice. Bolșevicii au fugit cu lașitate, când cei șase se postară în linie de tragere.

Noi furăm chemați din ascunzișul improvizat și găsim caporalul întins pe șosea nu departe de crucea dela țarină, cu fața luminată de razele palide ale lunii ce ieșise de sub nori să admire și dansa cum printre buzele zimbitoare ale celui mort pentru Patrie se distingea împărtășania paștilor adăpate, să vadă bucățele de plămâni și sânge cald mucenicesc.

Așa s'a sfârșit caporalul Alexa Ion din Reg. 10 Vânători, care râvnea paști adăpate, după legea noastră românească.

Prot. C. Turicu

Maica Domnului și sărbătorirea sf. Paști.

Multe ființe din lumea aceasta, dar mai cu seamă multe femei și chiar mame, sunt de părerea că orice fericire pe lumea aceasta nu are nici cel mai mic preț, dacă nu este arătată pe față, ca lumea să ieie cunoștință despre ea și ori să o admire ori să o invidieze.

Incepând dela sănătate până la cea mai mare bogăție materială, totul trebuie bucurat în lume. O căsuță curată împrejmuită cu o grădiniță de flori de tot felul ce poate plăti, dacă te bucuri tu singură de ea și nu o laudă lumea? Un copil cuminte și frumos, trebuie arătat lumii. O dorință împlinită, nu are nici un farmec, dacă nu o aplaudă lumea.

Și cu greșala aceasta de a ți arăta lumii întregi comorile materiale și sufletești, să merge la extrem.

De câte ori nu s'a întâmplat ca o mamă, din pofta nesăbuită de a se lauda, a arătat copiilor banii mulți pe cari îi avea și bieții copii nevinovați, neștiind ce fac, au dat pe coarda mamei și s'au laudat și ei, ca apoi aflând hoții, să omoare toată familia în fapt de noapte târzie.

Și apoi în câte sute și mii de cazuri, pofta de a arăta lumii colțurile mai tainice ale sufletului, nu au adus lovituri dușmănoase și alte nenorociri?

Dar ce direct supărătoare sunt pentru Maica Domnului, care a plâns și a suspinat mult, văzând chinurile Prea Sfântului Fiu, pregătirile nu prea creștinești, pentru sărbătorirea Paștilor. Sub controlul mamelor copiii nu mai văd și nu mai înțeleg nimic din marele praznic al învierii Domnului, decât porțiile mari de mâncare și cât mai multe haine cu puțință, mai scumpe și mai strălucite. Mesele îmbelșugate și strălucirea din afară a omului nu ar fi mari păcate, dacă copiii ar învăța dela mamele lor, să prăznuiască și cu sufletul.

Ce greutate ar fi, ca mamele creștine să citească cu copiii, în preajma Sf. Paști, apostolul și evanghelia zilei, explicându-le cât de răi au fost, pe nedrept, oamenii cu Domnul nostru Iisus Hristos, cum l'au prigonitorit, cum l'au batjocorit, cum l'au răstignit pe cruce. Cum l'au urmat Maica Domnului pe Fiul său plângând până la cruce și că ce iubire a dovedit față de Maica sa Domnul, când și în clipele cele mai grele nu a uitat-o, ci a incredințat-o grijei ucenicului său celui mai iubit. Cum s'ar induișoșă inimile de copii și cum s'ar sădi în sufletele lor nobleța de a nu face rău toată viața lor.

Și chiar în preajma Paștilor, spre bucuria Maicii Domnului, am putea sădi în sufletele fragede ale copiilor, adevărul nemuririi sufletului și a judecării lui.

Cu cât interes, cu câtă satisfacție și cu câtă însufletire ar asculta copiii cum în sfârșit a biruit Domnul pe oamenii cei răi și pe cel mai rău între ei, moartea. Cum ar plânge copilașii de bucurie, înțelegând că mama

lor scumpă, chiar grație învierii Domnului, nu se desparte de copiii ei și cum îi supraveghează și dacă s'ar întâmpla să nu mai fie între ei.

Cu cât mai frumoase, cu cât mai inveseletoare ar fi sfintele Paști, dacă i-am pregăti și sufletește pe copiii noștri, pentru serbarea aceasta mare. Cu câte îndemnuri și cu câte impresii netrecătoare s'ar alege copiii pentru întreaga lor viață!

Cu câtă dragoste și binecuvântare ar asculta Maica Domnului la fiecare fereastră, unde lângă masă mama ar face din Sf. Paști, mai întâi sărbătoarea sufletului și apoi în al doilea rând a trupului.

Cum s'ar bucura Maica Domnului dacă copiii ar înțelege bine ce înseamnă Paștile.

În puterea mamelor stă ca în fruntea farmecului naturii, care și ea prăznuiește învierea Domnului, înflorind pe toate potecutele, să așeze farmecul lăuntric al copiilor, cari ar simți tot ce ne spune imnul „Hristos a înviat”.

Elena Dr. Cioroianu

Fericiți cei ce n'au văzut

Duminea Tomii este ziua în care Domnul s'a arătat spre a încredința și pe Toma. Atunci Toma a văzut pe Domnul, i-a auzit graiul, i-a pipăit rănile și a crezut. „Fiindcă m'ai văzut, Tomo, ai crezut, a zis Domnul. Fericiți cei ce n'au văzut și au crezut”.

La cea dintâi privire, noi nu găsim nimic deosebit în felul de a fi al lui Toma. Știm doar, că toate cunoștințele noastre se întemeiază pe cele văzute, auzite, pipăite... Văzul, auzul, pipăitul și peste tot simțurile sunt tot atâtea porțițe ce primesc cunoștințele din afară și le duc prin trup în suflet. Filosofii, mai ales cei din Apus, țin că nimic nu poate să fie în mintea și în sufletul omului, dacă n'a intrat cel puțin prin una din aceste porțițe, adică prin simțuri.

Astfel, precum spune și Hristos Domnul, luminătorul trupului este ochiul. Și ați luat seama, că cele văzute odată sau de mai multe ori de ochi, se oglindesc în suflet și acolo se prefac în icoană. Cele văzute pot să fie apoi ascunse, pot fi nimicite, icoana lor totuș rămâne în suflet. Copilul cunoaște fața mamei sale cu ajutorul ochilor. Cu vremea el pleacă departe și nu mai are pe mama sa înaintea ochilor și totuș o vede zămbitoare sau întristată, plângând sau rugându-se pentru el. O vede vie chiar și când ar fi moartă, pentru că chipul mamei s'a oglindit prin ochii trupești în suflet și în suflet rămâne viu.

E mare puterea icoanelor din sufletele noastre și e mare fericirea să-ți împodobesti mintea și sufletul cu ele. E o adevărată desfătare să primești în suflet printr'unul sau prin altul și mai ales prin mai multe simțuri deodată o icoană și s'o legi de celelalte, pe care le ai de mai de mult. Pentru aceasta învățătorul în școală, vorbind de pildă despre munții țării, îi și arată pe hartă. Își dă silința să-i aibă și pe o hartă cu reliefuri

sau eșituri, ca școlarul să-i poată și pipăi. La unii din munți se duce cu școlarii să-i vadă la fața locului.

Fără cunoștințele primite prin simțuri, ne-ar fi mai săracă lumea de icoane din suflete. Un lung șir de dovezi ne-ar lipsi. Care medic ar putea să dea adevărită despre o boală, sau despre o moarte, dacă nu vede, nu pipăie, dacă nu aude plămâni, sau dacă nu deschide corpul cu o tăietură? Sau cum să dea medicul dovadă despre sângele tău că e curat, dacă nu face examenul și cercetarea părților din sânge?

Așa a fost și Toma. „Am văzut pe Domnul” — îi spuneau ceilalți apostoli. El însă, după înprăștierea din grădina Ghetsimani, după răstignirea și moartea Domnului, mai curând era așteptat să vie slugile Jidovilor să-i ducă și pe ei la judecată. Pentru aceasta a și răspuns cu atâta durere și desnadejde: „De nu voi vedea... de nu voi pune degetul... nu voi crede”. Cum să vă cred când voi v'ați înșelat împreună cu mine și v'ați risipit de lângă El? De-ar fi cum spuneți, noi ar trebui să mergem să vestim dela Ierusalim și până la marginile pământului, că Domnul a înviat. Voi însă stați cu ușile încuiate. De-ar fi așa cum spuneți, ar trebui să vă fie sufletele pline de icoana lui Hristos celui viu și iată sufletele voastre se chircesc de frică. L-ați văzut, spuneți. Și eu văd icoana mamei mele, de parcă văd pe mama aievea, dar nu-i pot lua mâna să i-o sărut. Așa veți fi văzut și voi pe Domnul. Eu nu mă mulțănesc să-l văd. De nu voi pune degetul pe rănile cuielor... de nu voi pune mâna pe rana sulței din coastă nu voi crede.

„Și a venit Iisus... și a zis: Pace vouă. Apoi către Toma: Adu degetul tău... și adu mâna ta...” Toma a văzut, a auzit, a pipăit pe Domnul. Hristos cel înviat a intrat în sufletul lui Toma deodată prin trei porțițe, prin trei simțuri. Ștergarul Veronicăi purta chipul lui Iisus care mergea la moarte. Sufletul lui Toma era acum cu chipul lui Hristos care a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând. De mirare, de bucurie, de însuflețire și de fericire n'a putut Toma să grăiască decât: „Domnul meu și Dumnezeu meu”.

Și totuș. Cu toată mirarea, bucuria, însuflețirea și fericirea lui, Hristos Domnul îi vestește o altă fericire și mai mare, adevărata fericire; „*Fericiți cei ce n'au văzut și au crezut*”.

Gânditu-v'ați vreodată mai dinadins la aceste cuvinte? Așa e, că vi s'au părut prea tainice, prea grele, aproape fără înțeles? Se poate să fie o fericire mai mare decât fericirea lui Toma, care a văzut pe Domnul? Se poate o mai mare fericire decât bucuria învățatului care a descoperit o taină a firii, sau a găsit leacul unei boli cumplite?

Da, se poate! Cuvintele Domnului cuprind un adevăr mai strălucitor decât toate adevărurile grăite de oameni. Numai strălucirea lui prea mare face că ochii noștri slabi nu-l văd destul de limpede. Orice vorbărie rămâne neputincioasă, în fața acestor cuvinte. Cunoștințele câștigate cu ajutorul simțurilor pot să dea și dau o bucurie, dar adevărata fericire întâiu: nu vine din lumea din afară de noi, ci dela Dumnezeu; a doua: nu intră prin porțile simțurilor și prin trup în

Pentru podoaba Bisericii

Florile

Dintre toate frumusețile naturii nimic nu inspiră mai multă nevinovăție și gingășie, ca florile.

Mergem cu gândul departe, în negura trecutului, ca să ne oprim în Eden. Nu ni-l putem închipui altfel, decât grădina frumoasă, — așa cum ne-a înfățișat-o religia copilăriei, plină de pomi roditori, paseri, cântătoare, râuri curgătoare și flori mirositoare.

Ne întoarcem aproape din nou, în satul românesc; și aici florile ne încântă.

suflet, ci din suflet se revarsă și copleșește toată ființa noastră; iar a treia: adevărata fericire nu e dintr'un adevăr din lume, găsit de noi, ci dintr'un adevăr mai presus de lume și sădit în noi de Dumnezeu Făcătorul nostru.

Deosebirea între bucuria cunoștințelor sau a științei și între fericirea adevărului venit de la Dumnezeu sau a credinței este a deosebirea între sufletul lui Toma și al celor ca Toma și între sufletele celor ce n'au văzut și au crezut în Domnul. Toma leagă cunoștința de cunoștință, împreună lucrurile văzute, auzite, pipăite și intrate prin alte simțuri în noi și ne dă vorbăria filosofilor. Ceialalți leagă sufletul cu Dumnezeu; împreună ceea ce ochiul n'a văzut, urechile n'au auzit și ce mințea omenească n'a putut să gândească și la inima omului n'a putut să se suie. Aceștia ne dau apoi rugăciunea.

Toma adună din afară în sine, ceialalți dau din launtrul lor în afară. Sufletul lui Toma este asemenea unei ape stătătoare, ca balta, ca lacul, cea marea și, dacă vreți ca oceanul, care adună în sine apele pâraielor, râurilor și fluviilor, cu tot aurul dar și cu tot gunoiul acestor ape. Sufletele celorlalți sunt ca izvorul din care țâșnește apa curată, înviorătoare. Știința e ca o haină ce se învechește. Credința este scara ce suie la cer, temelie nădejdie și sprijinul iubirii veșnice. Știința este bucuria trecătoare, credința este fericirea care rămâne în veac.

Este o plăcere a trupului, este o bucurie a minții, iar plăcerea și bucuria sufletului este fericirea. Ce plăcere arată un copil de dulceața mâncării din gură? Cum strălucește bucuria în ochii unui învățat care a izbutit să deslege o întrebare, să descopere o taină din lume? Fericirea sufletului o poți bănuși din fața unui păcătos care a luat deslegare și s'a împărtășit, sau din ochii celui adâncit în rugăciune, sau din aureola tuturor celor ce știu să-și înalțe sufletul la cer și să coboare cerul în suflet.

Plăcerea nu vede decât cele pământești. Știința parcă vede în parte cele tainice. Fericirea trăiește acum cele ce vor fi în viitor și în împărăția ce va să vină și pentru aceasta, către cele nouă fericiri din predica de pe munte, Hristos descopere lui Toma ultima fericire: „Feriți-vă cei ce n'au văzut și au crezut“.

F. C.

Florile țesăturilor și ale costumelor românești — capodopere de artă populară, împreună cu folclorul — formează o foarte scumpă zestre a culturii naționale.

Cine nu poartă în suflet, ca pe o dragă amintire din copilărie, mireasma de tămâie și de busuioc a vechilor noastre bisericuțe de lemn și cine nu știe că până de curând parfumul caselor și hainelor românești era — pe unele locuri mai este — numai lemnul Domnului, dumbrașnicul, busuiocul și călăpărul.

Este obiceiul, ca prin lăzile în care-și păstrează românii hainele de sărbătoare să se așeze foi de flori binemirosoare și astfel parfumul trece din flori în haine și din haine... la oameni. Așa se explică de ce Românul neaș în sărbători își însuflă atâta cuviință și atâta curățenie.

Nevinovăția, parfumul și gingășia florilor împrumută ceva din darurile lor și oamenilor, — care de sine înțeles le iubesc, — caselor și... bisericilor.

*

Suntem în plină și frumoasă primăvară. O grijă de căpetenie preocupă lumea satelor noastre: sămănatul.

Este însă pentru preotul cel bun, pe lângă multele și grelele sale însărcinări, o grijă ce e legată de anotimp: grija grădinei bisericii, a cimitirului și a grădinițelor din jurul troițelor. Toate aceste locuri au o destinație liturgică, sfântă. Având o menire atât de înaltă, este lucru firesc și creștinesc a le arăta o atenție deosebită, pentru a le preface în adevărate colțuri de raiu. Străjerii și premilitarii abia așteaptă să ne vină în ajutor; să îndreptăm cărările, să înlăturăm buruienile și în locul lor să sădim și să cultivăm florile, — în toată varietatea și încântătoarea lor frumusețe.

Grădina bisericii e oglinda sufletească a preotului; dar și a satului. Aici e locul să se arate toate însușirile oamenilor buni și harnici.

Nu e mare lucru să facem din grădina bisericii un colț de raiu. Atâtea feluri de flori, trandafiri și arbuști ne stau la îndemână, fără mari cheltieli; de multe ori chiar ele ni se îmbie. Care credincioasă bună a bisericii nu e fericită să-și dea contribuția la înfrumusețarea bisericii și a grădiniței din jurul ei?...

Și mai este ceva: Românii își au florile lor favorite, tradiționale: busuiocul, lemnul Domnului, călăpărul, trandafirul, dumbrașnicul, iarba creată și altele. Dacă aceste flori de bună mireasmă se întâmplă să nu le aflăm pe la toate casele, de bună seamă că ele nu pot lipsi din grădina bisericii.

Bunăvoința și hărnicia oamenilor pot face multe lucruri bune și frumoase. Pentru preot, cea

Colțul tineretului

Rugați-vă

Mackensen, marele general al Germaniei, scria bătrânei sale mame de 90 de ani, la începutul războiului mondial: „Vor vierundvierzig Jahren haben deine Gebete mich wie ein Panzerband umgeben und behütet, möchten sie mit gleichen Erfolg mich auch in den bevorstehenden schweren Kämpfen begleiten und meiner Aufgabe mich gewachsen machen! Ich vertraue darauf!“¹⁾

„Am încredere în ele“. În ce? În rugăciunile unei bătrâne de 90 de ani! Cine? Mackensen, marele general!

Poate vei trece și tu în viață prin multe încercări, poate și credința ta va fi pusă la vreo grea încercare. Câtă vreme însă rămâi statornic în rugăciune, eu nu sunt neliniștit pentru tine, nici credința nu îți se va clătina.

În schimb cum ai și putea să păstrezi neatinsă credința din copilărie, dacă n'ai obiceiul să ceri pentru tine harul lui Dumnezeu? Cum te ai putea împotrivi ispitelor ce îți dau năvală, dacă nu te întărești cu rugăciunea?

Rugăciunea îți desăvârșește spiritul, te face mai curat, mai bun, mai liniștit. Rugăciunea este cel mai bogat izvor al puterii de muncă. Orice datorie ai avea de împlinit, roagă-te adânc, cu căldură lui Dumnezeu și apoi la datorie ca David asupra lui Goliat: „Eu vin asupra ta în numele Domnului și Dumnezeului ostirilor“.

Spunea odată un Indian: „În fiecare zi mulțumesc Marelui Spirit, că a lăsat pentru noi să crească porumbul“. Și tu iubite fiule? Mulțumești tu lui Dumnezeu că îți a dat viața, și-a dat mintea, și-a dat părinții și mai ales pentru bunurile sufletești ce îți le a dat? Spune, fiule, de câți ani ești? De șaisprezece? Câte minute sunt aceștia? O zi are 1440 minute, un an 525.600 minute, șaisprezece ani 8.425.600 minute. Atâtea minute ai trăit tu. Și fiecare minut îl ai dela Dumnezeu. În fiecare minut puterea lui cea atotputernică te ține în viață. De-mi trag mâna de sub piatra din palmă, piatra cade. O singură clipă de nu îți ar purta Dumnezeu de grije, tu ai cădea în nimicire unde erai înainte de a fi. „Totum²⁾ te exigit, qui totum te fecit“ (Fericitul Augustin). Dumnezeu te a făcut întreg, El are tot dreptul asupra ta.

Rugăciunea este baia de lumină a sufletului, precum floarea absoarbe razele dătătoare de viață ale soarelui. Rugăciunea este umplerea sufletului cu aer curat, precum

dintâi este — acum — grija de grădina bisericii, a cimitirului și a troițelor.

Puțină osteneală în privința aceasta aduce o mare mulțumire pentru suflet, o mare laudă pentru sat, o asigurare de flori proaspete de primăvara până toamna pentru podoaba internă a bisericii — în special a prestolului și în sfârșit o continuă înălțare de tămâie binemiroitoare în fața oamenilor și a bunului Dumnezeu.

sorbim în noi aerul curat pe pisurile munților. Rugăciunea odihna de sărbătoare a sufletului, precum ni se odihnește trupul de munca săptămânii într-o după amiază liniștită de Duminică Rui veșnice. Și așa-găciunea este poezia vieții cel ce n'are obiceiul să se roage lui Dumnezeu, nu trăiește o viață omenească, ci vegetează. Cum spunea Abd-el-Kader într'un stil cam necioplit: „Creștinul e mai ticălos decât musulmanul. Evreul e mai ticălos decât creștinul. Cel ce se închină idolilor e mai ticălos decât Evreul. Porcul e mai netrebnic decât cel ce se închină idolilor. Dar omul care nu se roagă lui Dumnezeu, e mai netrebnic decât porcul“

După Tóth Tihamér

Răstignire

Sub povara crucii căzu Mântuitorul...
Convoiul greu se urcă pe dealul răstignirii
Și Simon duce crucea spre locul ispășirii.
— În urlete și țipăt îl duce „ales poporul...“
Il bat cu pumnii 'n față, cu bice peste trup —
...Și ochii lui se 'nalță spre ceruri rugător:
— Tu Doamne și Părinte, al lumii creator,
Le iartă toată fapta și fii îndurător!

— Iar tu popor fățarnic, de-ai fi crezut tu mie,
Ai fi gustat din hrana cea veșnică și vie.
Dar tu mă bați cu bice, cu fiere mă hrănești,
Mănat de ură oarbă, strein de mine ești!...

Se 'nalță lemnul crucii cu Trupul Sfânt pe el...
Și cel ce-și dă viața pe lemnul de osândă,
Înalță către ceruri din nou o rugă sfântă...
— Și ruga lui străbate din veac și până 'n veac:
„Tu iartă-le Părinte, că ei nu știu ce fac“!

ION TRIPONESCU
st. teolog

Cărți și Reviste

Bartolomeu Popescu: „Filosofia și pedagogia creștină a lui Ioan Amos Comenius“. București 1940. Editura „Cultura Românească“, pag. 306.

În Editura „Cultura Românească“, domnul B. Popescu a publicat o lucrare masivă și plină de documentare științifică, asupra filosofiei și pedagogiei creștine a lui Comenius.

Ioan Amos Comenius a fost o figură atât de prominentă, încât a dominat un secol întreg: secolul al XVII. În lumea școlii acest secol e numit de către pedagogi, „secolul lui Comenius“. E ușor de înțeles, că pentru a alege ca subiect de studiu o astfel de figură îți trebuie o îndrăzneală care nu poate fi justificată decât de o mare pregătire științifică și de un mare spirit de pătrundere. Cartea domnului B. Popescu cuprinde peste 300 de pagini și mulțumește toate așteptările. E un model de studiu sistematic.

Specificul lucrării constă — și după părerea autorului și după indiciul pe care îl dă titlul — în:

¹⁾ De patruzeci și patru de ani rugăciunile tale m'au împrejmuț și m'au apărat ca o platoșe; să mă însoțească cu aceeași izbândă și în apropiatele lupte grele și să mă facă vrednic de chemarea mea. Am încredere în ele.

²⁾ Te vrea întreg, cel ce te-a făcut întreg.

1. cercetarea de aproape a filosofiei lui I. A. Comenius și

2. punerea în lumină a caracterului creștin al întregii lui opere.

Lucrarea dlui B. Popescu e împărțită în trei părți: Partea I-a cuprinde studiul asupra vieții, operei și personalității lui I. A. Comenius;

Partea II-a cuprinde studiul asupra filosofiei creștine a lui I. A. Comenius.

Partea III-a cuprinde studiul asupra pedagogiei creștine a lui I. A. Comenius.

La sfârșitul cărții autorul a anexat o hartă a călătoriilor lui I. A. Comenius.

În treacăt voi încerca o subliniere a fiecărei părți.

Din documentele studiate și ajutat de puterea spiritului de pătrundere, domnul B. Popescu ne prezintă figura lui I. A. Comenius impresionat de proeminentă, nimbă de o mare forță spirituală creștină. E în acest fapt, pe lângă toată obiectivitatea științifică, și un alt merit al dlui B. Popescu: e meritul de a vedea ființa spirituală, a marelui Comenius, pe care apoi o știe proiecta ochilor noștri sufletești, absolut întreagă. Aceasta e, cred, mare lucru pentru cine vrea să studieze personalitatea cuiva.

Dar dl B. Popescu, în această lucrare, dă dovadă încă de ceva: de spirit de observare și de măsură pentru ceea ce e important în documente. Nu-l înșală aparențele: D-Sa intuește valoarea curată a celor ce studiază.

În virtutea acestor lucruri, cred eu, că avem în cartea dlui B. Popescu figura întreagă și frumoasă a lui Comenius.

Autorul a reușit să ne arate că acest mare Ceh este o figură universală.

Comenius e cunoscut încă din timpul când trăia în toată Europa și chiar în unele părți ale Asiei. Lucrările lui au fost de atunci traduse în 12 limbi europene și în câteva limbi asiatice. Dar, Comenius a fost și reformatorul școlii în câteva țări europene, unde a fost chemat pentru aceasta, de către guvernele respective. Astfel, Comenius apare ca reformator al școlilor:

a. În Anglia, 1641-1642.

b. În Suedia, 1642-1648.

c. Întoarcerea în Lissa, (Polonia) 1648-1650. Aici ajunge Episcop al fraților Boemieni și Moravi.

d. În Transilvania 1650-1654.

e. Reîntoarcerea în Lissa, 1654-1656. (B. Popescu pag 21 și 23).

Afară de aceste călătorii, Comenius mai face încă altele, prin Germania, Olanda.

Și ca stil, și ca prezentare, partea aceasta a cărții are o dublă valoare: științifică și literară.

Ceea ce a făcut din ființa lui Comenius o personalitate atât de uriașă, — ne arată autorul, — sunt următoarele:

Mediul religios în care s'a format.

Influențele pedagogice directe, ca urmare a studiilor făcute.

Curențele de viață spirituală socială.

Curențele științifice și filozofice.

Peste toate, însă, a rămas dominant spiritul creștin în concepția lui Comenius.

În partea II-a — cea mai interesantă prin nouitatea ei — dl B. Popescu prezintă filosofia lui Comenius. Celelalte laturi ale activității lui Comenius au fost atât de impunătoare, încât cucerite de ele, oamenii au fost aproape neatente față de latura filozofică a acestei activități.

Omul de acțiune, Comenius, a fost și un mare gânditor.

Activitatea lui Comenius, deși atât de multilaterală, e impresionant de unitară. Unitatea ei, însă, se constată în partea care constituie esența, principiile. Aceasta e filosofia lui Comenius. Caracteristica acestei filosofii e structura profund creștină. Din prima tinerețe, de când își făcea studiile, Comenius, și-a fixat definitiv concepția despre lume și despre viață, într'un sistem de gândire propriu, căruia, el i-a dat numele de „pansofie“. „Pansofia“ e expresia filosofiei comeniene. Ea a dominat cu putere sufletul lui Comenius, încât a devenit — „întru totul și pentru totdeauna — scopul suprem al vieții și activității lui“, spune dl B. Popescu. Comenius nu numai gândea „pansofia“, ci, el voia s'o și realizeze. „Pansofia“ în mintea lui Comenius — ne spune dl B. Popescu — are un înțeles propriu. Ea este înțelepciunea creată prin Dumnezeu, pentru a ajunge la El și a trăi împreună cu El. Comenius era măhnit că „majoritatea savanților trăiesc fără Dumnezeu. Ei nu-și crează înțelepciunea lor prin El și nici nu ajung, prin înțelepciunea lor, la El.“ (B. Popescu: pag. 88). De aceea, Comenius susținea că „trebuie să fie creată un fel de ușă a lucrurilor“, prin care spiritul omenesc să străbată la înțelepciunea divină, din care să se lumineze.

„Indreptarul necesar alcătuirii pansofiei poate fi luat din „Înțelepciunea lui Solomon“, cap. 11, v. 22. Prin urmare, adevărata pansofie creștină va avea să arate:

că tot ce este, a fost și va fi, trebuie să fie ținut în seamă, pentru că nimic să nu se sustragă cunoștinței;

că toate, după măsura raporturilor lor cu Universul, trebuiesc aduse înaintea ochilor noștri, (printr'o cercetare nu numai perceptibilă, ci și rațională);

că greutatea cunoașterii cauzelor trebuie lăsată să reiasă clar, pentru ca adevărul tuturor lucrurilor să fie pus în lumină.

Cele ce sunt neînțelese pentru școale, biserici și state și-ar găsi tălmăcirea și vindecarea mai ușor, iar necredincioșilor li s'ar putea arăta drumul spre adevăr.

De aceea, se va avea în grijă ca, din mai multe lumini, una să fie“ (B. Popescu pag. 88-89).

Comenius susținea că „fiecare om trebuie să fie în situația de a stabili aceasta, prin cercetarea lucrurilor (inseși)“, (B. Popescu: pag. 91), căci „aceasta este

inducția artistică, inducția științifică, o cale sigură, prin care se poate ajunge la cunoașterea lucrurilor și a tainelor ce sunt ascunse în natură". (B. Popescu: pag. 90). Iată pentru ce susține Comenius calea de cercetare a lucrurilor: „Arta împrumută ideile operelor sale dela natură, natura dela Dumnezeu, Dumnezeu dela sine însuși”. (pag. 90). Fără cercetarea lucrurilor, nu se poate cunoaște Creatorul lor. De aci principiul filosofic comenian, că – „la creația lumii, Dumnezeu însuși se alcătuiește (se obiectivează pe sine), pentru ca făptura Sa să se găsească neconținut și complet în relație cu sine, Creatorul.” (Pag. 91).

O altă notă caracteristică pansofiei creștine a lui Comenius – ne arată dl B. Popescu – este armonismul și în domeniul metafizicului, și în domeniul teoriei cunoașterii. „Toată știința omenească, este compusă din cunoașterea Dumnezeirii, a naturii și a artei,” și „ca urmare, baza tuturor lucrurilor, atât a celor create, cât și a celor cunoscute este armonia” (B. Popescu: pag. 93).

Lămurind concepția filozofică a lui Comenius și acordul ei cu principiile teologice, dl B. Popescu ne arată că, scopul pansofiei creștine comeniene este de a fi „o scară luminoasă către Dumnezeu”. Ea singură poate fi temeiul cunoașterii lui Dumnezeu, din care se rezulte reformarea culturii umane. De aci, concepția pansofiei e transpusă în domeniul pedagogiei, în care poate fi realizată.

Partea III-a a cărții cuprinde studiul asupra pedagogiei creștine a lui Comenius. Dl B. Popescu face un studiu critic de apreciere asupra pedagogiei lui Comenius. Prin felul în care Comenius și-a conceput sistemul său pedagogic, el l-a ridicat la o valoare universală, punându-i la bază dinamismul pansofiei creștine, singurul dinamism capabil să refacă morală omenirii. Acesta a fost motivul pentru care, Comenius a cerut ca educația să aibă un caracter strict religios – creștin.

Scopul educației comeniene este să formeze moralitatea neamurilor întregi și pentru viața aceasta și mai ales pentru viața viitoare, fiindcă „cea din urmă țintă a omului e în afară de această viață”, (B. Popescu: pag. 186), – oamenii fiind creați pentru eternitate.

Ca factori ai educației, Comenius vedea: 1. Școala, care ar fi conform „cerinței divine și a ordinii naturale a lucrurilor”. 2. Biserica, care ne apropie de Dumnezeu. Apropierea se face cu mintea, cu voința și cu plăcerea conștiinței.

„Căutăm pe Dumnezeu, dacă observăm urmele divinității în toate creaturile.

Urmăm lui Dumnezeu, dacă ne credem în toate și cu totul voinței Lui și anume de a face și de a suferi toate câte plac Lui; ne bucurăm de Dumnezeu, dacă aflăm liniște în iubirea și grația Sa, așa încât să nu ne mai rămână, – atât pe pământ cât și în cer, – nimic de dorit, decât pe Dumnezeu Insuși: nimic mai bun decât gândirea la El, – nimic mai dulce ca slava

Lui, – așa ca inima noastră să ne contopească în iubirea Sa” (După „Didactica Magna”, cap. XXIV; B. Popescu: pag. 214.)

3. Statul, ca expresie a puterii lumesti, spune dl B. Popescu, era considerat de Comenius, factor important în educație. Comenius n'a uitat că un creștin trebuie să dea și Cezarului ceea ce este a Cezarului. Sufărînțele omului se măresc mai ales atunci, când se măresc suferințele Patriei. În lăturarea răului nu se poate face prin nimic mai ușor decât prin grija tuturor de toți. Adică prin Stat.

Prin această concepție, sistemul pedagogic al lui Comenius e foarte actual. Dl B. Popescu ne-a dat în cartea D-Sale, un studiu foarte interesant și adâncit, asupra pedagogiei lui Comenius.

În întregimea ei, această carte e atât de valoroasă, încât autorului i se cuvin toate elogiile.

*

Gh. Moțiu

Cronica Romanului. Revista Clerului eparhial; apare lunar cu binecuvântarea P. S. S. Episcopului Lucian. Martie 1940.

Ave totdeauna un cuprins judicios, actual și interesant. În numărul de față semnează articole Pr. Gh. Chiriac: Prestigiu și sfințenie, Pr. Prof. Scarlat Porcescu: Religia și noua lege a învățământului secundar, Pr. C. P. Beldie: Problema libertății la Berdiaeff, * *. Posibilitatea unificării bisericilor creștine și iluzia vizionară a renegaților din strana stângă; recenzii, bibliografii, comentarii și cronici.

Foarte interesant articolul Părintelui Gh. Chiriac despre „Nae Ionescu în slujba spiritualității ortodoxe”. O judecată dreaptă asupra vieții și valorii lui Nae Ionescu se poate face numai în legătură cu activitatea sa desfășurată la catedra Facultății de Litere și Filosofie din București. Cursurile sale filosofice reprezintă o mare apologie a Ortodoxiei. Iată câteva din titlurile lor: *Curs de Psihologie religioasă* – care poate fi intitulată „Apologetica sfințeniei”; *Curs de Metafizică*, în care o pune atitudinii filosofice a Occidentului – filosofia ortodoxă a Răsăritului; *Curs de filosofia catolicismului*; analiză și combatere parțială a catolicismului; *Curs de Mistică*, în raport cu metafizica și teoria cunoașterii; *Istoria Logicei și Cursul de Statistică*, – în toate Nae Ionescu apără forma ortodoxă de viață și combate ideile filosofice și religioase greșite ale Apusului.

Iată aci un mod de a vorbi a lui Nae Ionescu despre probleme subtile, redat de păr. Chiriac „Doamnelor și domnilor, nu știu dacă observați, că ne plimbăm aici pe multe de cuțit și riscăm să cădem în prăpastie. Impresia mea e că cele spuse de mine trec pe deasupra capetelor dumneavoastră. Ca să vă intre în cap aceste lucruri, vă dau un sfat: citiți *Acatistul*!”

Părinte Chiriac, nu se află un ucenic ca Sfinția Ta, care de dragul ortodoxiei maestrului să adune – cum s'a făcut în Roza Vânturilor – părțile esențiale din cursurile și eseurile lui Nae Ionescu și să le publice? Fii sigur că ele ar fi căutate și citite și astfel ar aduce nebanuite servicii Apologeticii ortodoxe. Nu?..

Informațiuni

● Dorim tuturor colaboratorilor și ceteritorilor revistei „Biserica și Școala” sărbători cu pace și fericire.—Hristos a înviat!

● **P. C. Virgil Mihulin** exactorul nostru eparhial, după 40 ani de preoție, — dintre care 13 în slujba Veneratului Consiliul Eparhial, — cu data de 1 Aprilie c. a trecut la pensie. Prin pensionarea Sfinției Sale Eparhia Aradului pierde pe unul dintre cei mai harnici, iscușiți și devotați funcționari ai ei.

În timpul cât a servit ca exactor eparhial Părintele Mihulin a avut greaua sarcină de a cerceta, revizui, îndruma și censura bugetele și „socoțile” parohiilor și ale protopopiatelor. Priceperea și munca ostentitoare i-au ajutat să facă ordine exemplară în redactarea, înaintarea la timp și aprobarea gestiunilor parohiale, — calități care pe lângă bunăvoința, francheța și sprinteneala sufletului său, au lăsat în Consistor cele mai bune și pilduitoare amintiri.

Preoțimea eparhială, față de care era sever numai la cifre iar la față plin de bunătate, păstrează Părintelui Mihulin o vie și curată recunoștință.

Agendele exactoratului au trecut în atribuțiile P. C. Cornel Magieru, revizor-vicar eparhial.

● **PP. CC. Trandafir Scorobet și Virgil Nistor**, distinși părinți consilieri al I. P. S. S. Mitropolitului Nicolae al Sibiului, au fost tunși în monahism la mănăstirea Căldărușani, primul cu numele de *Teodor* și al doilea de *Veniamin*.

Prin actul acesta monahismul ortodox primește două figuri de preoți eminenti, cari au adus mari servicii Mitropoliei ardelenice în calitatea lor de buni iconomi ai tainelor lui Dumnezeu, publiciști și predicatori mult prețuiți și servitori devotați ai sfintei noastre Biserici întru cele culturale, administrative și economice.

Încă două pietre prețioase în cununa de mărire a cetății nemuritorului Șaguna.

Întru mulți ani și — harul să se înmulțească!

● **Cununia concubinilor.** De curând dl prof. I. Lupaș a adresat d-lui președinte al Adunării Deputaților întrebarea: Ce măsuri intenționează a lua pentru a pune în aplicare textul art. 20 al Constituției din 1938, privitor la obligativitatea căsătoriei religioase.

Întrebarea aceasta devine cu atât mai actuală și necesară cu cât Statul a pus în aplicare legea ajutorării familiilor sărace ale concentraților. În sensul legii au dreptul la ajutorare *numai familiile legitime constituite*, deoarece calitatea de membru al familiei o dă numai legea și cine e în afară de lege, e în afară și de ocrotirea pe care o asigură legea. Dar ce ne facem cu concubinii, că și ei sunt chemați sub arme și își fac datoria către țară, — cu atât mai vărtos că aceștia sunt în majoritatea cazurilor oameni dintre cei mai săraci și deci mai avizați la ajutor din partea Statului?!

Credem că e momentul oportun de a se porni o nouă campanie pentru cununia concubinilor. Preoții în îndoita lor chemare de păstori sufletești

și președinți ai comitetelor parohiale de ajutorare sunt datori a folosi ocazia, arătând concubinilor starea nefericită în care se află.

Iată aci o metodă practică, pe care a folosit-o un preot ca să-și cunune concubinii: a trimis prin crâșnic — cu cartea de poștă — tuturor concubinilor din parohie următoarea adresă:

Iubite Creștine,

Sfântul Pavel apostolul spune despre căsătorie că este Taină mare, dar numai în Hristos și în Biserică (Efeseni 5, 32). Înaintea lui Dumnezeu are deci valoare numai căsătoria religioasă, săvârșită în sf. Biserică Drept aceea te invităm cu creștinească dragoste să dai lui Dumnezeu ce este a lui Dumnezeu, adică să te cununi și la Biserică.

Pentru a fi luat în lista membrilor Adunării parohiale pe anul viitor îți dăm termen de cununie șase luni, iar pentru răspuns la prezenta adresă șase zile.

Îți facem invitarea aceasta în urma răspunderii ce o avem pentru mântuirea tuturor fiilor sfintei noastre Biserici și în dorința vie ca toți să ne asculte și astfel să se mântuiască.

Adresa a avut un efect bun. S'au prezentat la cununie în zilele de peste săptămână — pe înserate, aproape toți concubinii parohiei, dela cei mai tineri până la cei mai bătrâni — oameni de 50—60 ani. Au rămas necununăți numai părechile împedecate de anumite impedimente canonice și juridice. — Metoda aceasta poate da rezultate bune și înainte de a se legifera obligativitatea cununie religioase.

● **Misiunile dela Hălmațiu.** În 17—18 Aprilie c. preoțimea protopopiatului Hălmațiu și-a ținut adunarea anuală în vederea spovedirii și cuminecării comune.

La sf. Liturghie a Darurilor înainte sfintite au pontificat PP. CC. C. Turicu și St. Bogdan, a vorbit CC. Florea Toma din Tomești despre sf. — Mărturisire și Gh. Sperlea din Vața-de-Jos despre sf. Cuminecătură.

După serviciul liturgic s'a făcut procesiune la troița din piața Hălmațiuului și parastas pentru eroii regimentului de voluntari „Horia”. Aci a vorbit P. C. părinte cons. ep. C. Turicu.

La adunarea despărțământului, ținută sub președinția păr. F. Toma, s'au cetit obișnuitele rapoarte despre activitatea duhovnicească a cercurilor religioase, situația morală și materială a clerului și poporului hălmațean, etc. S'au relevat încă odată greutățile care le suportă cu răbdare de mucenici preoții hălmațeni și grija deosebită ce le-o arată P. S. S. Părintele Episcop Andrei.

Cu aceasta s'a încheiat în Episcopia Aradului seria misiunilor și adunărilor pe despărțăminte ale asociației clerului „A. Șaguna”, în Postul-mare.

Menționăm fericita și înțeleapta măsură luată de P. S. S. Episcopul Andrei de a româniza misiunile religioase, adică de a le pune în legătură cu momentele și monumentele locale istorice, cum s'au făcut la Șimand, Pâncota, Hălmațiu, ș. a. reușind astfel să facă două lucruri bune deodată: dezvoltarea sentimentului religios-moral prin cultul divin și dezvoltarea sentimentului național prin cultul eroilor.